

tota nocte se illis superstitem esse deplorabat. Viderunt illum, qui **268** coram Deo vivebant, et eadem clementia, qua viventes in carne victualem illi præbebant alimoniam, defuncti iidem mirabilem totius corporis ejus operati sunt medelam. Denique circa lucis exortum, matutinos fratribus hymnos persolventibus, repente is qui contractus jacuerat, vehementer exclamavit, velut ad succurrendum sibi, videlicet virtute invisibili concussus, nervisque solutis in longum extensus. Quo ejus clamore audito, nonnulli ex fratribus seniores accurrunt, videntque il-

lum extensum jacere, rivumque tetri sanguinis per pavementum decurrere. Allata protinus aqua, refocillatus est, et post pusillum sanus surrexit, ac permansit incolumis. Hujus opus virtutis recte utriusque ascribi debet meritis. Cæterum a beati præsulis transitu intra paucorum dierum decursus, viri pariter et mulieres ferme quadraginta quinque diversis incommodis liberati sunt ad sepulcrum ejus gloriosum, laudantes nomen Domini nostri Jesu Christi, qui cum Patre et Spiritu sancto vivit æternaliter. Amen.

PASSIO B. ELIPHII MARTYRIS.

RUPERTI PROLOGUS.

AD ALBANUM VENERABILEM ABBATEM S. MARTINI.

Qui primus noctisque temporibus longe anterior martyrium scripsit pretiosi martyris Eliphii, fundamentum posuit, vos autem, fratres charissimi, tu, Pater Albane, tecumque tui spirituales filii, parvitatem meam superædificare compellitis, diutina excusatione charitati vestræ renisus sum, et excusationis meæ causa hæc summa fuit, quia fundamentum aliud præter id quod positum est, ponere non potui (*I Cor. III*). Neque enim aliud inveniebam invenendum, pertinens ad memoriam ejusdem martyris et patroni vestri, cujus corporis thesaurum pretiosum penes vos reconditum esse gaudetis, præter scriptum illud quod vobis pariter ac nobis usitatum non satis jucundum neque satis idoneum æstimatis, propter nimiam simplicitatem sermonis, qui rem gestam non solum suo splendore non exornat, verum etiam quasi quodam fumo aliquantisper obscurat. Recusabam ergo, hactenus nimis difficile

ac pene impossibile existimans id quod vestra caritas efflagitabat, velut si architecto dicatur: Super hoc angustum ac tenue fundamentum, amplum et spatiosum, firmum ac splendidum superædifica nobis ædificium. Sed tandem occurrit, resistentique animo sese dictum illud ingressit: *Omnia possibilis credenti* (*Matth. IX*). Itemque illud: *Aperi os tuum*, ait in psalmo Spiritus sanctus: *Aperi sive dilata os tuum, ego implebo illud* (*Psal. LXXX*): Igitur charitate victus, qua nimirum vinci pius et honorificus est, aperio nunc os meum ab illo qui jussit aperire, per vestras orationes implendum, ut religiosius loquendo aurum, et argentum et lapides pretiosos superædificem super fundamentum hoc, quatenus pulchritudinem materiæ non pauper et penuria facundiæ, imo dignitatem rerum quasi coronando ambiat compositio, sive conveniens appositio sententiarum.

INCIPIT PASSIO B. ELIPHII.

Ea tempestate qua Romani imperii majestatem turbavit impius apostata Julianus, florebat, secundum sæculi dignitatem gloriosus et secundum Christianam fidem, clarissimus vir Eliphius in urbe Tullensi, quæ civitas est Galliarum, cujus loci indigenæ prisco nomine Leuchi dicti sunt; ipsa vero civitas Leucha. Habuit autem idem vir sanctus fratrem sanctissimum, tresque sorores virgines, omnes memorabiles supernæ civitatis Jerusalem municipes, quorum nomina in libro vitæ æternæ scripta hæc sunt. Frater ejus Eucharius, episcopalis gratiæ functus honore, palmam quoque martyrii feliciter adeptus est, corpusque ejus in castro quod dicitur ad Liberum conditum est. Prima soror ejus Menna, secunda Libaria, tertia dicta est Susanna, fueruntque sicut unius fidei, ita et unius ejusdemque, videlicet monasticæ professionis. Et prima quidem,

videlicet Menna sacra virgo, utrum per martyrii palmam præsentem vitam finierit, antiquitas litteris non expressit, nisi quod in virginitate permanens defuncta, et in loco qui Portes dicitur condita est. Secunda Libaria, et tertia Susanna, secundum vitæ propositum, sanctiore martyrii gloria consummaverunt, Libaria quidem apud civitatem nomine Grandem, Susanna vero in Campania tumultata est. His dictis, de hujus sancti viri fratribus secundum carnem, et cohæredibus secundum fidem, dicendum est de illa tempestate jam dicta, quod tam magna fuerit, ut non mirari debeat quis, quod illa quoque Galliarum loca turbare potuerit.

Julianus jam dictus, in initio imperii sui quidem parcens Christianis, clementior visus est: sciebat namque quod priores persecutiones nihil profuissent ad augmentum paganitatis, imo magis inde crevissent

Christiani, et pro vero dogmate moriendo facti fuissent gloriosi. Fuerat namque domesticus hostis, utpote Christianus fictus, quippe qui metuens Constantium, **269** quia genere proximos tyrannidis formidine perimebat, tonsus quoque monachicam simulaverat vitam, et lector sociatus choro, divinos codices in ecclesia populo audiente legerat. Sciens ergo et invidiam habens Christianorum gloriæ a tormentis abstiuit, iudicans esse necessarium ut sermone potius et admonitione ad paganitatem colendam populo suaderet, etiam credens hinc se monstrare clementem. Sic enim putabat potius roborari paganitatem, si se patientem ac mitem Christiano populo demonstrasset; verum sub hac simulatione philosophicæ mansuetudinis, cujus laudem nimis ambiebat, non diu se crudelitas impii potuit continere. Auferebat enim subinde pecunias, et ornamenta sacra, templaque sub Constantino et Constantio fundata destruebantur, datæque ad ædificia pecuniæ rursus exigebantur. Hac occasione sacerdotes, et clerici et populus Christianus crudeliter vexabantur. Omnes namque possessiones, atque pecunias ecclesiarum, cum verberibus exquirens ad medium jubebat afferri. Deinde scribens quoque ad templorum pontifices et provinciarum præsidēs manifestabat, et erga paganitatem quantum studium, et erga Christianitatem quantum haberet odium. Unde et libertatem gentiles suæ vesaniæ nacti, vindictam exigebant a Christianis, querelam habentes adversus eos propter idolorum et templorum injurias, quæ destructa erant temporibus Constantii et Constantini. Itaque innumera in omni terra et mari ab impiis contra pios illo tempore sunt commissa, cum aperte Deo odibilis imperator contra pietatem leges poneret favore suffultus pontificum atque præsidum, maximeque Juliani avunculi sui in paganitate devoti et Christianos nimis odientis.

Tali vento, tam valido tamque contrario, tempestas exorta, nimirum sicut in omni terra, ut jam dictum est, ita et in Galliis contra Christianos detonabat, et sanctæ Ecclesiæ navicula, quasis in medio mari jactatis fluctibus, auxilia divinitatis destituta esse videbatur: quemadmodum Julianus jam dictus, hujus apostatæ Juliani avunculus atque præfectus, insultans et impudenter contra sacrum altare mingens, dixisse fertur quia religio Christiana esset divina sollicitudine desolata. Sed revera invisibiliter ambulans super aquas aderat Dominus Jesus, et Petrus more suo ipse quoque ut veniret ad Jesum, super aquas gradiebatur, dum fides sanctæ Ecclesiæ victoriis martyrum coronaretur, inter quas iste cum Germanis jam dictis victor claruit sanctus Eliphius. Profecto, nisi Dominus Jesus breviasset dies tyranni hujus, optaret implere quod comminatus fuerat, quia neque capita sua Galilæos habere permetteret (sic enim ob derisionem Salvatoris nostri cultores denominare solebat), sed jam tunc propter electos Dominus breviavit dies, et sicut dixit beatus Athanasius, dum ab illo cogeretur ad fugam, videns

A circa se populum Christianorum lacrymantem: *Habete, filii, fiduciam, nubes est, et cito pertransibit, ita factum est.*

In tanto spiritu procellæ tantisque fluctibus comprehenditur verus Christi cultor sanctus Eliphius. Comprehenderunt eum primo perfidi Judæi conjuncti paganis, et recluserunt eum multis, scilicet cum triginta tribus viris Christianis, propter nomen Salvatoris nostri Jesu Christi eodem carcere conclusis. Divina autem agente providentia nocte patefacto carcere sanctus Eliphius, una cum illis jam dictis triginta tribus Christianis, carcere egressus, Leucham, id est Tullensem ingressus est urbem, ibi defunctam suam secundum carnem genitricem sepelivit, quo debuit affectu, extremum hunc impendens honorem. Ibi quoque sicut et in cæteris non surdus auditor legis dicentis: *Honora patrem et matrem, ut sis longævus super terram, quam Dominus Deus tuus daturus est tibi (Exod. xx).* Expleto igitur hoc debitæ pietatis obsequio, rursus athleta Christi non solum a Judæis, atque militibus paganis, verum etiam ab ipsis summis atque principalibus viris quærebatur, ut aut impietati consentiret, aut non consentiens mortem subiret.

Non abs re quæritur qualem per occasionem Judæi tunc temporis vehementius atque procacius sese impenderint, aut impendere potuerint ejusmodi actionibus, ita ut et in istum Christi martyrem, et in multos alios, pene ipsis crudelibus paganis promptiores atque erectiores fuisse legantur. Ad quod respondendum, quia Julianus impius impios illos erexit, illorum flatus extumescere fecit, illis arma porrexit, illos esse fortes et confidentes fieri voluit, eo quod sciret illos potissimum acerrimos esse inimicos nominis Christi. Hinc ecclesiastica narrat historia:

Julianus, inquit, etiam Judæos contra Christianos armavit, primumque convocans requisivit cur eis præcipiente lege sacrificare nequaquam immolationibus uterentur. Cumque respondissent uno tantummodo loco sibi offerendi sacrificium fuisse permissum, repente jussit Deo odibilis destructum resuscitari templum, credens, infelix, Dominicum verbum, se posse destruere, cujus per hoc veritatem magis ostendit. Hæc itaque verba Judæi libenter accipientes, cunctis per diversum orbem mandavere Judæis, qui undique concurrentes pecunias ad ædificium alacriter offerebant. Ministravitque plurimum etiam imperator, non largitatis gratia, sed veritati repugnans, misitque pariter præsi-lem, impiorum exsecutorem dignissimum præceptorum. Aiunt enim quod ad repurgatoreum faciendum argenteas aras et cophinos et scaphas habuerint; cumque sædere jam cœpissent statuto quidem die hoc multitudo plurima faciebat, nocte vero spontanea terra de valle crescebat; solutis itaque prioris etiam fundamenti reliquiis, nova omnia præparabant. Cumque gypsi et calcis multa modiorum millia congregassent, vis magna ventorum repente respirans, tempestatesque atque procellæ subito factæ

quidquid congregatum fuerat, disperserunt. Adhuc vesanientibus eis et nequaquam divina longanimitate correptis. maximus primo terræ mectus factus est, quisquis mysteriis divinis non fuerat imbutus vehementer attritus est. Cum vero neque hoc terrerentur iudicio, ignis ex fundamentis quæ fodiebantur egrediens, plurimos fodientium concremavit, aliorum membra dissolvit; nocte quoque plurimis in vicina porticu dormientibus, cadens subito cum tecto ipsa porticus dormientes oppressit. Alia vero die in cælo signum splendens crucis apparuit, sed etiam Judæorum vestes crucis signaculo sunt impietæ; non tamen splendenti, sed nigro colore signatæ. Hæc itaque rebelles Dei considerantes, et divina flagella contremiscentes, ad propria sunt reversi, confitentes esse Deum, qui ab eorum progenitoribus ligno probatur appensus.

Cum hæc ita se habuerint, cum imperatori impiissimo adeo placerent impii, quantum putas spiritum malignitatis sibimet aspiraverint, et quibus modis, quibuscunque in locis erant, suum in Christianos quasi naturale odium conjuncti paganis prosequentibus, adulantibus principibus, edicta preponentibus, tanquam beneficientibus.

270 Igitur sanctus Eliphius, vir divina, ut jam dictum est, virtute, carcerem egressus, dum funeris materni exsequias de more complevisset, rursus, tam a paganis militibus quam a Judæis, quærebatur, et quia non latere volebat, quia martyrium non refugiebat, cito repertus est. Reversus namque in civitatem Grandem intravit, ubi tunc temporis Julianus fuisse memoratur. Duobus ibidem moratus diebus, multa non paucis beneficia præstitit infirmis. Transiensque fluvium, nomine Veram, offendit impios executores dæmonum thecas in littore colentes; Judæos ibidem in eodem sacrilegio non defuisse narratum est. Hoc autem frivolum nimisque simpliciter dictum nonnulli existimant, pro eo quod nostris temporibus tale quid inter sacrilegia Judæorum non reperitur; neque enim nunc Judæi idolis immolant, sed unum et solum creatorem Deum se adorare inaniter jactant. Optarent ergo studiosi lectores aliter scriptorem dixisse quam dixit aut scripsit. Præmisso namque, *offendit in Judæos dæmonum thecas in littore colentes; erat autem Sabbatum dies festus Judæorum: Ecce, ait, quid nefarii Judæi in suis Sabbatis agunt. Christum Dei virtutem, et Dei sapientiam contemnunt, et ad suam prodicionem dæmonia colunt. Exigentibus enim suæ perfidiæ meritis, oracula prophetarum, et præconia apostolorum recusarunt, suas vero libenter aures dæmoniis accommodaverunt.* Ego vero omnino non frivolum, imo solida veritate subnixum esse potuisse arbitror istud, ab eo taliter dictum; non enim tunc temporis res ita erat ut nunc est. Quare hodie Judæi simulacra gentium non colunt? Nimirum quia non sunt; quandiu erant, quandiu fiebant hæc opera manuum hominum, semper proni fuerunt ad cultum eorum, sicut testantur libri ipsorum. Nunc autem ubi, secundum prophetiam Isaiæ, Dominus ascen-

dens super nubem levem, ingressus est Ægyptum hujus sæculi, et mota sunt simulacra Ægypti a facie ejus et disperierunt (*Isa. xix*), frustra volentibus ea retinere Ægyptiis, qualium iste Julianus notissimus et vere Ægyptius fuit, nunc, inquam, quia non sunt, idcirco non colunt Judæi simulacra gentium, et illud quod solum superest, et quod sicut subvertit omnino non pertinens ad simulacra gentium: et idcirco non adorant, quia veritatem oderunt, secundum mysticam similitudinem ænci serpentis, quem exaltavit Moyses in deserto, ante nostros et ipsorum oculos exaltatum. Proinde nullius laudis est Judææ sive Synagogæ, quod per Osee prophetam dictum est ei: *Dies multos expectabis me, et non fornicaberis, et non eris viro (Ose. iii)*, quia quod non fornicatur cum idolis, non ex suæ est continentiae virtute, sed ex defectu idololatriæ, quam post adventum Christi, neque pagani principes retinere, neque iste apostata potuit resuscitare.

Igitur beatus vir Eliphius, cum utrosque scilicet et gentiles et Judæos, in eodem sacrilegio offendisset, verbum veritatis illis annuntiabat, scilicet nihil esse nisi prodicionem in dæmonum phantasmate, potius vivum et verum Deum, creatorem visibilium et invisibilium, ejusque Filium Jesum Christum cum Spiritu sancto Deum unum crederent et colerent, quo peccatorum indulgentiam et sempiternam animabus suis requiem invenirent. Fere sexcenti et viginti viri, exceptis mulieribus, per illam ejus admonitionem gratia Domini cooperante credidisse et baptismum salutis suscepisse feruntur. Nuntiantur hæc impiissimo Juliano, qui tunc temporis, ut jam dictum est, in eadem Galliarum civitate Grandi morabatur. Incertum autem utrum Cæsar tantum, an etiam imperator esset illis diebus. Nam cum anno tertio imperii sui, septimo vero ex quo Cæsar a Constantio fuerat ordinatus, vitæ autem anno trigesimo primo, defunctus fuerit, utrum tempore imperii sui aliquando ad Gallias transierit, compertum ex historiis non habemus, sed cum Cæsar esset, tunc eum in Gallias venisse non dubium est. Imperator quippe Constantius, ut ecclesiastica narrat historia, constituens eum Cæsarem contra barbaros destinavit ad Gallias. Hi namque barbari, quorum idem Constantius contra Magnentium tyrannum solatia petierat, cum nihil profuissent contra tyrannum, Romanorum vastabant urbes. Quocunque ergo tempore, sive quod per vices in Gallias venerit, quem aliquando venisse non dubium est, in medio relinquentes, cætera prosequamur.

Accepta hac relatione tyrannus oblitus est suam hypocrisim, id est philosophicæ patientiæ simulationem, qua sese intendebat demonstrare clementem. Iratus est enim is qui mansuetus et ab iracundia remotus ab impiis vocari studebat, et hac opinione sui nimium delectabatur. Credo tantam gloriosi viri fuisse libertatem et zeli boni tam vehementem in eo fervorem ut, supra vires simulationis, sive simulatoris, esset pondus veræ virtutis.

digna pro veritate verba facientis per os hujus, in quo sine dubio Christus ipse loquebatur. Nec vero in isto solo, verum etiam et in aliis nonnullis patientiæ laudem prodidit, ita ut in furorem actus, eorum capita juberet auferri, et licet nonnullorum sanguinem fundi aliquando prohibuerit, ductus invidia ne moriendo fierent gloriosi, non eos in civitatibus habitare permisit quos fortiores et in faciem sibi resistentes invenit. Mirum quod circa tempus idem beatum Martinum novum tironem et Christo militare cupientem, et dicentem sibi : *Hactenus, Cæsar, militari tibi, p'ere ut nunc militem Deo, vivere permisit, et infremuit quidem sed non eum occidit, hunc autem, quin Christi martyrem faceret, qui martyribus invidebat, nullo patientiæ figmento sustinere vel differre potuit. Credo igitur ut jam dixi, quod magno zelo vir laudabilis tale quid fecisset aut dixisset, propter qualis Christianos ille vanus interficere solebat, tanquam reos majestatis, non tanquam propter causam, sive professionem Christianitatis, scilicet aut propter destructionem templorum, aut propter aliquod verbum quod imperiali honori videri posset injuriosum. Exempli gratia : Cum apud urbem Daphnen duo juvenes, quorum alter Vientius, alter dictus est Maximinus, militia clari ingemiscerent, videntes abominationem Juliani (nam fontes, urbes sacrificiis violaverat, et cuncta venalia in publico, scelerata aspersione contaminabat, ut comedentes et bibentes polluerentur), hoc modo trium puerorum in Babylone splendentium sermonibus usi sunt, dicentes : *Tradidisti enim nos regi iniquo, qui recessit a te ultra omnes gentes quæ sunt in terra. Hæc audiens ille mitis atque philosophus a sui similibus nominatus, impietatis faciem prolinus enudavit, præcipiens amarissimas eis plagas inferri, quos etiam luce privavit, magis autem (quod verius est illius temporis infelicitate) liberans eos, ad coronas sempiternas transmisit. Sed et plurimi nobilium et dignitate fulgentium utentes tali fiducia coronis æqualibus sunt coronati. Fingebat enim se in eis, quasi causam ulcisci imperialis injuriæ, et hoc divulgari jubebat, invidens decertatoribus veritatis in appellatione martyrii **271** pariter et honoris. Arthemium quoque qui temporibus Constantii dux fuit Ægypti, qui illius tempore idola multa confregerat, non solum facultatibus nudum reddidit, sed etiam capitis sectione multavit. Hæc pro exemplo dicta sint, quales ob causas ille sanctos interficere non fuisset insolitus, ut, jam dictum est, mansuetus et ab iracundia remotus ab impiis vocabatur. Utamque causam, ut istum quoque virum sanctissimum interficeret, illum habuisse simplex quoque sermo testatur passionis. Nam illum qui accusabat inter cætera dixisse narrat : *Considera, Cæsar, quia tibi et semini tuo non prospera, sed adversa prophetat, et sine ullo tui timore contra tuam audaciter potentiam rebellat. Ipsum quoque Julianum taliter contra eundem Christi martyrem loquentem inducit : Eliphi, quare Deos dissipasti, et***

incantationibus nefariis ad nihilum deduxisti? Nisi meo obtemperes præcepto, et renoves Deos atque colas quos confregisti minutatim, gladius meus caput tuum dividet particulatim. Hinc manifestum est et illam, propter quam supra dicti juvenes Vientius, et Maximinus similesque illorum puniti sunt, et illam secundum hunc habuisse causam, propter quam dux ille Arthemius aliique quam plures a tyranno intercepti sunt, scilicet quia et impietati ejus palam ore libero vir egregius in populo refragari non timuit; et templa sive idola, quæ ille et colebat et coli jubebat, subvertit atque confregit.

Cum igitur ad restitutionem simulacrorum, quæ confregerat, compellenti Juliano non cederet, justissimum esse dicens propter fidem Domini nostri Jesu Christi gloriose mori, ut cum ipso mereretur in æternâ felicitate lætari, tyrannus non valens jam continere belluinum animum in illa cavea simulationis, quamvis invideret tantæ Christianorum spei, scilicet gloriæ martyrii, capitalem eum sententiam subire præcepit : *Flexis in terram, ait, genibus extende cervicem et fulminantis gladii mortiferam, sicut tibi prædixi, suscipe plagam. Tunc martyr Christi paululum induciarum ad offerendam Deo orationem sibi dari flagitavit. Quo impetrato prostravit se in terram et elevans vocem oravit dicens : *Domine Deus omnipotens, qui cælum terramque et omnia quæ in eis sunt creasti, et hominem ad imaginem et similitudinem tuam factum in paradysum posuisti, eum denique lapsum diabolo succedente per Unigeniti tui incarnationem et passionem reformasti, et sanctos et electos tuos non ad hujus mundi gaudia, sed ad labores et tribulationes misisti, supplicem servi tui exaudi orationem, et quia te timeo solum et tota cordis alacritate diligo, nunc pro tuo nomine non solum omnia corporis tormenta, sed et ipsam subire desidero mortem, animam meam jube suscipi per manus angelorum in paradiso tuo cœlesti, cum corona martyrii. Isis autem a quibus interficiendus sum, quicumque ignorant et errant, cunctorum da indulgentiam peccatorum, et cum sanctis tuis in regno tuo portionem, qui vivis et regnas cum Unigenito tuo et Spiritu sancto unus et verus Deus in sæcula sæculorum. Cumque fideles qui aderant respondissent : Amen, surgens ab oratione et stans in medio multitudinis : Rogo, inquit ad Cæsarem, ut dum me interfeceris corpori meo concedas locum sepulcri. Ille respondens : Concedo, ait, quemcumque locum elegeris. Attollens ergo Christi martyr oculos et circumspiciens vidit a longe montem excelsum et ad Julianum respiciens : En, inquit, Cæsar, montem cernis ipsum in quo volente Christo sepulturam habiturus sum. Cum interim ad multitudinem conversus fidelium qui aderant pro re et tempore aliqua loqueretur adhuc, quasi patiens expectabat tyrannus, nimirum ad devorandam animam, [s. potius] quam ad occidendum corpus inhiante diabolo qui per illum operabatur. Denique cum jam ille testis Christi fidelissimus cum Apostolo diceret, aut revera dicere posset : Cupio dissolvi et esse cum**

Christo (Phil. 1), multo enim melius; itemque illud: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi; reposita est mihi corona justitiæ* (II Tim. IV), Julianus ad blanditias sese callide inclinans: *Accipe, inquit, dignitates, accipe honores, accipe aurum et argentum, et omnia bona posside, quæ nobis pretiosa sunt, et esto noster amicus, in eadem scientia et in eodem sensu.* Vir sanctus, memor illius ostensionis, qua tentator diabolus, Domino nostro Jesu Christo regna mundi et gloriam eorum ostendens, dixit: *Hæc omnia tibi dabo si cadens adoraveris me* (Matth. IV), dixit ad eum; *Cæsar, a diabolo seductus es, et veritatis inquisitores Christianos seducere festinas; « pecunia tua » et quæcumque promittis « tecum sint in perditionem* (Act. VIII). *» Ideo enim terrena promittis, ut cœlestia tollas, et vitam transitoriam promittis ut æternam subtrahas, et ad extremum sine dubio idcirco suades caduca gaudia ut amoveas ea quæ sunt æterna.*

Tunc in vocem exultationis et confessionis erumpens adversus impietatem paganicam, Judaicam atque hæreticam, quæ videlicet impietas, velut Cerberus canis infernalis trium capitum, catholicam tunc vexabat Ecclesiam, clamavit et dixit: *Ego in Deum verum credo et ipsum adoro in substantia unum, in personis trinum, Creatorem totius mundi atque gubernatorem, initium et finem non habentem, cujus regnum incorruptum permanet in sempiternum. Credo unigenitum Dei Patris omnipotentis Filium, Patri consubstantialem, coæternum atque coæqualem, Spiritu sancto cooperante ex Maria conceptum, verum hominem sine virginitatis corruptione ex ea natum, sub Pontio Pilato crucifixum, a mortuis tertia die resuscitatum, in cœlos receptum, in die judicii vivos ac mortuos judicaturum et unicuique secundum opera sua redditurum.*

Interea lacrymæ manabant ex oculis ab initio orationis, quam impetratis, ut jam dictum est, tudit induciis, et hoc infirmitatis esse videbatur illis qui nescirent quid sit illud in psalmo dictum: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum et humiliatum, Deus, non despicias* (Psal. L); et alibi: *Tribulationem et dolorem inveni, et nomen Domini invocavi* (Psal. CXIV), et de ipso capite beatorum lugentium, qui propter hoc ipsum quia lugent beati sunt (Matth. V), Apostolus dicit: *Quod in diebus carnis suæ preces supplicationesque ad eum qui salvum illum facere possit cum clamore valido et multis lacrymis offerens exauditus est pro sua reverentia* (Hebr. V). Nesciebant hæc multi qui aderant maximeque ille tyrannus, cujus erat cor induratum, sicut cor Pharaonis, et idcirco infirmus atque pendulus

Christi martyr esse videbatur, unde et promissis suis perstringere tentavit illum idem inefficax malitiæ artifex, sicut jam dictum est. Ubi autem inter ipsas lacrymas hic Domini testis tantæ exultationis et confessionis vocem extulit, tunc ille odibilis Deo Julianus, imo, habitator cordis ejus nequam spiritus, diutius ferre non potuit, jubensque caput ejus abaque dilatione amputari deridendo dixit: *Videbo si Christus tuus liberet te et surgere atque tuis pedibus te faciat ambulare.* Deridebat enim eum pro eo quod, sicut jam supra dictum est, postulata et concessa sibi electione sepulcri **272** dixerat illi: *En Cæsar, montem cernis ipsum, in quo demonstrante Christo, sepulcrum habiturus sum.* Itaque propositum habens in corde ejus spiritus nequam, quod aliter sepulcrum ejus illi non fieret, nisi ad montem longe remotum, quem sibi elegerat, pedibus suis ambularet, derisionem ejusmodi locutus est. Dominus autem Jesus gloriam suam e contra manifestare dignatus est, ut videret et confunderetur hostis ejus imperator impiorum falsus, et verus diaboli satelles, et ignis invidiæ magis ac magis eum devoraret. Martyris quippe corpus erexit se per virtutem Christi, et ambobus amplexum manibus caput suum per unum milliarem comitantibus utique angelis, et Christum collaudantibus deportavit. Et ita usque ad montem illum sine ulla offensione pervenit, deinde subiit in montem ipsum, et ibi lapidem colore album, situ planum inveniens sedit super eum. Protinus duritia lapidis officiose cessit pio martyri. Etenim quasi cera mollis insidenti gremium aperiens concavum subsellium præbuit, secuturis memorabile sæculis. Unde hactenus mons ille, mons dicitur sancti Eliphii: est autem inter Frumentosam, et Grandem medius, ab utraque millibus distans senis, ab Aquilone Trillensem urbem, ab austro vero Grandem habens.

Interea quam plures infirmi diversis languoribus afflicti passionem gloriosi martyris venerantes, et Christi nomen in ea collaudantes meritis ipsius sanitati redditi sunt. Hæc videntes pii, lætati sunt, impii zelo maligno zelati sunt, et orta inter utrosque pugna fideles martyris magnifici meritis adjuti, et Christo donante, victis infidelibus gloriosam victoriam adepti, extinctorum corpora paganorum in proximum fluvium projecerunt. Martyrizatus nempe est beatus Martyr in prato amœno, quod situm est in ripa fluvii supra memorati, cui nomen Vera, XVII Kalendas Novembris. Super sacratissimum ejus corpus ædificatum est a fidelibus oratorium, ubi fideliter petentibus multarum præstantur beneficia virtutum.